

HC 11, 17-12-2018, Burgerlijk recht 2

Vorderingen

Vorderingen overdragen is een manier van een vordering productief maken, zoals de overdracht aan een bedrijf dat gespecialiseerd is in het te gelde maken van vorderingen. Hier wordt de overdracht van vorderingen dus veel gebruikt. Vorderingen zijn geen zaken, maar vermogensrechten (art. 3:1 BW). Je hebt **order- en toondervorderingen** (art. 3:93 BW) of **vorderingen op naam**. Een vorderingsrecht is een tegen een of meer personen uit te oefenen recht op een bepaalde prestatie. Het is een **persoonlijk recht** (wat je moet onderscheiden van absolute vermogensrechten die je aan iedereen kunt tegenwerpen, zoals het eigendomsrecht).

Voorbeeld

A heeft een vordering op X en wil die vordering overdragen aan B. A is dan de vervreemder, de cedent. Hij cedeert zijn vordering. De verkrijger, D, noemen we de cessionaris. De debiteur in het verhaal, in dit geval X, noemen we de debitor cessus. De vordering gaat dan over naar het vermogen van B. De band tussen A en X is dus 'weg', en X is nu 1000 euro verschuldigd aan B. Er gebeurt dus ook iets verbintenisrechtelijk, er komt een nieuwe schuldeiser. Daarom is in art. 6:142 BW e.v. ook veel geregeld over overgang van vorderingen. Dit bestaat naast het goederenrechtelijke aspect, de overgang van het vermogensrecht.

Overdracht

De vordering zelf gaat ongewijzigd over, een **derivatieve** wijze van verkrijging. Ook afhankelijke rechten volgen de vordering, zoals pand- of hypotheekrechten (art. 3:82 BW).. Deze overdracht is zelf wel een inschrijfbaar feit. Je moet dus inschrijven maar het is niet noodzakelijk voor de overgang. Daarnaast zijn er nog nevenrechten (art. 6:142 BW) die ook meegaan met de overdracht, zoals borgtocht, rente en boete.

Artikel 3:84 lid 1 BW is uiteraard nog steeds van toepassing. De cessie is de overdracht als geheel, maar de levering noemen we ook de cessie. Alleen hier is wel een voorvereiste van toepassing, namelijk of de vordering wel **overdraagbaar** is. Op grond van art. 3:83 BW zijn eigendom, beperkte rechten en vorderingsrechten overdraagbaar, tenzij de wet of de aard van het recht zich daartegen verzet. Als op een verhuisdoos staat dat die niet overdraagbaar is dan is dat dus niet waar. Op grond van lid 2 is het bij vorderingsrechten wel mogelijk dat overdraagbaarheid in een beding tussen schuldeiser en schuldenaar wordt uitgesloten. Het is dus voornamelijk belangrijk om te kijken of er zo'n beding is of niet.

Oryx/Van Eesteren

Hier had EVN een vordering op Elands. Het was een vordering met een onverpandbaarheidsbeding. Behoudens nadere afspraken kan je ook geen pandrecht vestigen op vorderingen die niet overdraagbaar zijn. Dat is de heersende opvatting. Niettemin had in de casus Elands een pandrecht gevestigd op de vordering van EVN, ten behoeve van Oryx. Oryx wist niks van het onverpandbaarheidsbeding. Het pandrecht was hier niet tot stand gekomen. Ook de goeder trouw deed er niet toe. Het feit dat een vordering onoverdraagbaar was, maakte hem nog niet beschikkingsonbevoegdheid. De bevoegdheid werd niet geraakt; het probleem zat in de vordering zelf. Derdenbescherming uit art. 3:88 BW gaat dus niks helpen. Dan zou je mogelijk kunnen terugvallen op art. 3:36 BW. Maar deze bescherming is heel beperkt. Alleen wanneer iemand **gerechtvaardigd vertrouwen** heeft gewekt, en diegene de onjuistheid van dat beeld niet kan tegenwerpen tegen degene die op dat vertrouwen is afgegaan, kan men een beroep doen op art. 3:36 BW

Coface

Hier was een relatie tussen AFK en Intergamma. In hun overeenkomst stond een cessieverbod. AFK ging herstructureren en de overeenkomst met Intergamma ging over naar AFK Duitsland. AFK Duitsland heeft op haar beurt de vordering op Intergamma overgedragen aan Coface. Op 1 maart ging

dit alles weer over naar AFK Holland en op die datum betaalde Intergamma dus aan hen, terwijl het nog om een oude vordering van Coface ging. Het ging hier om 100.000 euro. Hier zie je gelijk waarom grote bedrijven het heel fijn vinden om een cessieverbod te hebben, zodat dit soort fouten voorkomen kunnen worden.

Je kunt ook **verbintenisrechtelijk** afspreken dat je belooft een vordering niet over te dragen. Dat zal leiden tot wanprestatie. Dit beding moet je uitleggen naar **objectieve maatstaven**. Je valt terug op de tekst. Hiervan kunnen derden kennismaken en daar mogen ze op af gaan. De standaardmodus is verbintennisrecht.

Cessie

Levering kan door akte en mededeling aan de debitor cessus. Dit zijn constitutieve vereisten voor de **openbare cessie** (art. 3:94 lid 1 BW), aan beide moet zijn voldaan. Een andere mogelijkheid is **stille cessie** (art. 3:94 lid 3 BW). Dit kan via een authentieke of geregistreerde onderhandse akte. Mededeling is dan niet constitutief, maar levering kan pas worden tegengeworpen aan de debitor cessus na mededeling. Deze cessie heeft dus meer een beschermingsfunctie. Zonder die mededeling, zelfs als hij toch al van de overdracht weet, kan hij toch bevrijdend betalen aan zijn oorspronkelijke schuldeiser.

Akte

Hier speelt het arrest **Liser de Morsain/Rabobank**. Twee Rabobanken gingen fuseren en alle vorderingen, ook die op Morsain, werden overgedragen aan Rabobank Den Haag. Het ging om een vordering met achterstelling. Hij zei dat de omschrijving van welke vorderingen waren overgedragen niet duidelijk genoeg was. Het **bepaaldheidsvereiste** wordt soepel uitgelegd. Je hoeft niet de debiteur of specifiek de vordering te noemen. Voldoende is dat de akte de gegevens bevat waarbij achteraf kan worden vastgesteld om welke vordering het gaat. De cessieakte werd uitgelegd volgens de Haviltex maatstaf. De partijbedoelingen spelen een hele belangrijke rol.

Levering bij voorbaat vorderingen

Artikel 3:97 BW geldt ook voor de levering bij voorbaat van vorderingen. Let op de beperkingen van de leveringsformaliteiten ten aanzien van betrokken goederen. Bij vorderingen is er een andere beperking in de leveringsformaliteit. Akte en mededeling is moeilijk als je de vordering nog niet hebt. Bij levering bij voorbaat zal het dus bijna altijd een stille cessie zijn. Maar artikel 3:94 lid 3 heeft een beperking. Alleen vorderingen die rechtstreeks zullen worden verkregen uit een dan reeds **bestaande rechtsverhouding** kunnen bij voorbaat overgedragen worden. **Meervoudige levering** bij voorbaat geldt ook bij levering van vorderingen maar hier is het makkelijker omdat de oudste levering prioriteit heeft. Bij levering bij voorbaat wint altijd de oudste leveringshandeling.

HC 12, 19-12-2018, Burgerlijk recht 2

Gemeenschap

Gemeenschap is geregeld in artikel 3:166 BW. Hiervan is sprake wanneer een of meer goederen toebehoren aan twee of meer **deelgenoten**. Een huwelijksgemeenschap is een vorm hiervan, maar ook een maatschap bijvoorbeeld, of appartementsrechten. Met dit onderwerp is het van belang om goed de wet te lezen en te kijken welke artikelen van toepassing zijn. Afdeling 2 is bijvoorbeeld alleen van toepassing op bijzondere gemeenschappen die ontbonden zijn. En voor zover de bepalingen in deze titel niet afwijken van de algemene bepalingen, zijn de bepalingen van afdeling 1 nog steeds van toepassing. Afdeling 3 gaat over de verdeling van gemeenschappen, wanneer partners bijvoorbeeld uit elkaar gaan en de goederen willen verdelen.

De regel van **zaaksvervanging** vind je terug in artikel 3:167 BW. Dit zijn goederen die in de plaats van een gemeenschappelijk goed gaan behoren tot de gemeenschap (bijvoorbeeld wanneer een auto kapot is, en je een vordering krijgt op de verzekering, is deze vordering het 'goed' dat in de plaats

treedt). Wanneer meerdere deelgenoten samen een goed hebben, hebben ze allebei een even omvattend **eigendomsrecht**. Ze hebben allebei alle bevoegdheden die aan het eigendomsrecht toekomen.

Het ontstaan van een gemeenschap

Een gemeenschap kan op veel manieren ontstaan. Denk aan **vrije wil**, zoals twee burens die een grasmaaier delen. Het kan ook als **neveneffect** van bijvoorbeeld een huwelijk. Het kan ook door **toeval**, bijvoorbeeld in het geval van een nalatenschap na overlijden, of bij zaaksvorming, natrekking of vermenging. Je hebt hier een verticale verhouding van persoon tot goed (goederenrechtelijk) maar ook een horizontale verhouding tussen de personen onderling. Vandaar dat op grond van art. 3:166 lid 3 BW art. 6:2 BW ook van toepassing is (de redelijkheid en billijkheid).

Beheer van de goederen

Iedere deelgenoot is bevoegd tot het gebruik van het goed mits dit met het recht van de overige deelgenoten te verenigen is. Je kan de fiets dus niet gebruiken als je buurman dat tegelijk ook wil doen. Op grond van art. 3:170 BW mag je handelingen dienende tot onderhoud of handelingen die je niet kan uitstellen zo nodig zelfstandig verrichten. Voor overige handelingen geschiedt het beheer tezamen. Voor andere handelingen dan beheer zijn uitsluitend deelgenoten gezamenlijk bevoegd. Hier kan je dus ook geen regeling over treffen (er is geen tenzij-bepaling). Dit zijn de meer **essentiële beschikkingshandelingen**, zoals het vestigen van een pandrecht of het verkopen van een goed, of een hele wezenlijke verbouwing van een huis. Stel dat een beschikkingshandeling zonder toestemming van de deelgenoot is verricht dan is die onbevoegd verricht en een overdracht zal dan mislukken door **beschikkingsonbevoegdheid**. Dit betekent ook dat de deelgenoten niet gebonden zijn aan de handeling, bijvoorbeeld voor de kosten van de verbouwing van het huis. Maar heb je wel toestemming dan binden jouw handelingen ook de deelgenoten. Iedere deelgenoot kan een rechtsvordering instellen of een verzoekschrift indienen.

Beheersregeling

De deelgenoten kunnen het genot/gebruik/beheer van het goed bij overeenkomst regelen (art. 3:168 BW). Je kunt dus geen afspraken maken over de handelingen uit art. 3:170 lid 3 BW (andere handelingen dan beheer). Hier is de **goederenrechtelijke werking** van de beheersregeling essentieel. De regeling is ook bindend voor de rechtverkrijgenden van een deelgenoot. Indien een bepaald feit ingeschreven had moeten worden en dit niet is gebeurd, kan de derde rechtverkrijgende niet worden verweten dat hij dit niet wist. .

Beschikkingsbevoegdheid

Je gaat bij gemeenschap niet beschikken over het goed, maar over jouw **aandeel** in het goed. Iedere deelgenoot kan over zijn aandeel in een gemeenschappelijk goed beschikken. Je kunt jouw aandeel in beginsel dus verkopen, tenzij anders uit de rechtsverhouding voortvloeit.. **Schuldeisers** kunnen beslag leggen op het aandeel in het gemeenschappelijk goed.

Arrest betwisting gemeenschappelijke grond

In dit arrest was sprake van overbouw. Er was tussen de burens een regeling tot overdracht van $\frac{2}{3}$ van dat stuk grond getroffen. De derde buur had zijn aandeel net overgedragen en de nieuwe 'eigenaar' wilde hier niet aan meewerken. De Hoge Raad oordeelde dat de eerste twee vrijelijk konden beschikken over hun grond dus dat ze dit mochten doen, maar dan moest het wel een aandeel zijn in de hele gemeenschappelijke grond. Dus ze konden geen klein stuk grond afzonderen en overdragen omdat dit een handeling in de zin van art. 3:170 lid 3 BW was waar je alleen **gezamenlijk** toe bevoegd bent. Levering van een aandeel geschiedt op dezelfde wijze als voor het goed zelf is bepaald (art. 3:96 BW). Voor levering van een roerende zaak in gemeenschap moet je medebezit verschaffen.

Bijzondere gemeenschappen

De regels voor bijzondere gemeenschappen zijn pas van toepassing als de gemeenschap **ontbonden** is. Bij een bijzondere gemeenschap kan een deelgenoot niet afzonderlijk in zijn aandeel beschikken. Schuldeisers kunnen dat goed ook niet uitwinnen. De deelgenoot kan zijn aandeel wel verpanden of er een hypotheekrecht op vestigen, maar de hypotheekhouder mag het niet uitwinnen. Een deelgenoot

kan niet over zijn aandeel in een afzonderlijk goed in de gemeenschap beschikken, maar wel over zijn aandeel in de **gehele gemeenschap**. Daar kunnen schuldeisers ook wel hun aandeel in uitwinnen (art. 3:191 BW), tenzij uit de rechtsverhouding anders voortvloeit, Privéschuldeisers kunnen zich niet verhalen op afzonderlijke goederen. Ook niet op een aandeel in een afzonderlijk goed (art. 3:190 lid 1 BW). **Gemeenschapsschuldeisers** kunnen zich wel op afzonderlijke goederen verhalen. Gemeenschapsschuldeisers hebben dus voorrang op privéschuldeisers.

Het einde van de gemeenschap

De mogelijkheid bestaat om uit een gemeenschap te treden. De deelgenoten kunnen verdeling vorderen maar ook degenen die een beperkt recht hebben op een aandeel in het goed kunnen dit. Er zijn drie manieren van verdeling:

- Toedeling: ieder de helft
- Overbedeling: aandeel van een deelgenoot overnemen, maar die ander krijgt een grotere vordering, want je moet dat aandeel dat je te veel hebt gekregen vergoeden
- Verdeling opbrengst: het goed wordt verkocht en de opbrengst verdeeld

Maar hier is het arrest **Van der Star/Beuving c.s.** Deze twee mannen waren bevriend en ze zouden samen een pand kopen en Beuving zou voor het vee van Star zorgen. Star wilde scheiden en delen. Artikel 3:185 lid 2 BW is **niet limitatief** oordeelde de Hoge Raad, want hoewel je juridisch mede-eigenaar was, had Beuving alleen economisch eigendom. Star had niet bijgedragen aan de koopprijs maar exploiteerde het. Star bleef met lege handen achter. Hun onderlinge verhoudingen werkten ook door in de verdeling.

Problemen bij de verdeling

Na verdeling is het goed nog niet verkregen. Een aandeel moet ook nog **geleverd** worden (art. 3:186 BW). Een deelgenoot verkrijgt onder dezelfde titel als waaronder de deelgenoten gezamenlijk hielden. Er zijn **nietige** en **vernietigbare** verdelingen. Bijvoorbeeld als niet alle deelgenoten betrokken zijn geweest, of iemand die niet gerechtigd is heeft meegedaan. Er is een bijzondere regeling voor **dwaling**. Een verdeling kan je vernietigen op grond van dwaling als een deelgenoot voor meer dan een vierde deel is benadeeld. Voor minder dan een vierde kan je je niet beroepen op art. 6:228 BW.